

סיכומי הדף היומי

מחודדים ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה בפ"ך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייגע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net
שמחים לבשר על חידוש שמיעת השיעורים בטלפון בעברית ובאנגלית במספר 0799-379-634

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' פינחס בן ר' בנימין בינוש זצ"ל

שאתה מהיה ממנו הוא כמוהו. וי"א שמותרים, שנאמר 'הוא' ולא חליפי חליפין.

ערלה וכלאי הכרם שמכרן וקידש בדמיהן - מקודשת, שאין חליפין שלהם אסורים. י"א משום שע"ז ושביעית הם שני כתובים הבאים כאחד שחליפין שלהם אסורים, ואין מלמדין. וי"א ששני כתובים הבאים כאחד מלמדין, אלא שנאמר בע"ז 'הוא' למעט חליפי ערלה וכלאי הכרם.

שביעית תופסת את דמיה - שנאמר 'כי יובל היא קדש תהיה לכם' מה קדש תופס דמיו ואסור, כך שביעית. אבל הפירות לא יצאו לחולין כמו בהקדש, שנאמר 'תהיה' בהוייתה תהא, הא כיצד, לקח בפירות שביעית בשר, אלו ואלו מתבערין בשביעית. לקח בבשר דגים, יצא בשר נכנסו דגים. בדגים יין, יצאו דגים נכנס יין. ביין שמן, יצא יין ונכנס שמן. שאחרון אחרון נתפס, ופרי עצמו אסור.

שאלו את הזקנים ברומי, אם אין רצונו של הקב"ה בע"ז למה אינו מבטלה - אמרו להם: אילו לדבר שאין צורך לעולם בו היו עובדים היה מבטלו, הרי הם עובדים לחמה וללבנה ולכוכבים ומזלות יאבד עולמו מפני השוטים, אלא עולם כמנהגו נוהג ושוטים שקלקלו עתידים ליתן את הדין. אמרו להם: יאבד דבר שאין צורך לעולם בו ויניח דבר שצורך העולם בו. אמרו להם: אף אנו מחזיקין ידי עובדיהם של אלו, שאומרים תדעו שהן אלוהות שהרי הן לא בטלו.

דבר אחר השיבו: הרי שגזל סאה חטים וזרעה בקרקע, דין הוא שלא תצמח, אלא עולם כמנהגו נוהג, ושוטים שקלקלו עתידים ליתן את הדין. דבר אחר: הרי שבא על אשת חבירו, דין הוא שלא תתעבר, אלא עולם כמנהגו נוהג, ושוטים שקלקלו עתידים ליתן את הדין. אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שעושין סלע שלי פומבי, אלא שמטריחין ומחתימין אותי בעל כרחי.

שבת קודש פרשת ויקהל-פקודי - כ"ג אדר תשע"ח

דף נ"ד ע"א

בעל חי שנעבד - אם היה שלו בשעה שהשתחוה, אסור לגבוה. אם היה של חבירו, מותר.

בברייתא אמרו שאפילו אם נעבד באונס אסור, ומשמע שאנס בהמת חברתו והשתחוה לה. ותירצו בגמרא בשני אופנים: א. שאנסוהו גויים להשתחוות לבהמתו, ואע"פ שאונס פטור, שנאמר 'ולנערה לא תעשה דבר', בפרהסיא אסור, שהכל היו בכלל 'לא תעבדם', וכשפרט לך הכתוב 'וחי בהם' ולא שימות בהם יצא אונס, ונאמר 'ולא תחללו את שם קדשי' אפילו באונס, הא כיצד, כאן בצנעא כאן בפרהסיא. ב. שעשה בהמת חבירו ע"ז וניסך לה יין בין קרניה, שמכיון שעשה בה מעשה אסרה.

בימוסיות של עובדי כוכבים בשעת הגזרה, אף על פי שהגזרה בטלה בימוסיות לא בטלו - ואע"פ שעבדו להם ישראל באונס, אין להוכיח מזה שהמשתחוה באונס אסרה, שמא היה ישראל מומר שעבדה. ולרב אשי וודאי היה שם מכל העובדים אחד מומר, שלאחר שרואה את ישראל ידם למטה נוטה לבו לע"ז.

אף על פי שאמרו המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה - עשה בה מעשה אסרה. וכן אמר רב הונא שאם היתה בהמת חבירו רבוצה בפני ע"ז, כיון ששחט בה סימן אחד אסרה. ולמדים זאת מכלים של בית המקדש שהזניחם אחז במלכותו, וגגזום והקדישו אחרים תחתיהם, שאע"פ שלא היו שלו כיון שעשה בהם מעשה אסרם.

דף נ"ד ע"ב

המשתחוה לקרקע עולם לא אסרה - חפר בה בורות שיחין ומערות אסרה.

המשתחוה לבעלי חיים - לא אסרם (אפילו הם שלו). החליפם בע"ז - אסרם. חליפי חליפין - י"א שאסורים, שנאמר 'והיית חרם כמוהו', כל

עד שירד היין לבור. ירד לבור - מה שבבור אסור והשאר מותר (ולרב הונא וכן למשנה אחרונה אסור קודם שירד לבור, ראה להלן).

דורכים עם הגוי בגת - ואין בזה משום משתכר באיסורי הנאה, שכל זמן שלא ירד לבור מותר אפילו בשתיה. ואין בכך משום גורם טומאה, שמשעה שדרך בהן הגוי מעט נטמאו, ואין בזה משום מסייע ידי עוברי עבירה, שהגוי לא נצטווה על כך. אבל לא בוצרים עמו, לפי שנותנין בגת טמאה, ואסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל. (ולמשנה אחרונה מותר, ראה להלן).

ישראל שעושה פירותיו בטומאה, אין דורכין ואין בוצרין עמו - שנצטווה שלא לגרום טומאה ואסור לסייע ידי עוברי עבירה. אבל מוליכים עמו חביות ריקניות לגת, ומביאים עמו חביות מלאות מן הגת.

נחתום שעושה בטומאה - אין לשיין ואין עורכין עמו, אבל מוליכין עמו פת לפלטר.

לשיטת רב הונא - יין שהתחיל להמשך במדרון של הגת עושה יין נסך, גם אם לא ירד לבור. וכך היא שיטת משנה אחרונה.

שבראשונה היו אומרים 'בד"ד' - שאין בוצרין עם הגוי בגת שאסור לגרום טומאה לחולין שבא"י, ואין דורכין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה שאסור לסייע ידי עוברי עבירה, אבל דורכים עם הגוי בגת שלא נחשב ליין נסך עד שירד לבור. **חזרו לומר 'דב"ב'** - שאין דורכין עם הגוי בגת שמהתחיל לימשך עושה יין נסך (כרב הונא), ואין בוצרין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה וכ"ש שאין דורכין, אבל בוצרין עם הגוי בגת שמותר לגרום טומאה לחולין שבא"י.

יום שני פרשת ויקרא - כ"ה אדר תשע"ח

דף נ"ו ע"א

לשיטת רבא דין גמר מלאכה לענין יין נסך ולענין חיוב במעשר ליאסר בו שתית עראי שוה. ושלשה תנאים נחלקו בדבר: לשיטת התנא במשנתנו - משירד לבור, לשיטת ר"ע וחכמים בברייתא של רבי אושעיא - משיקפה בבור, שהחרצנים צפין על פני היין. ואע"פ שקפה, קולט מן הגג העליונה ומן הצינור ושותה. ולשיטת ר"ע בברייתא דרבי אושעיא - משישלו את היין מן הבור להינתן בחביות.

וי"א שלענין יין נסך החמירו חכמים שאסור משירד לבור, ולענין מעשר נחלקו חכמים ורבי עקיבא, שלחכמים נקרא גמר מלאכה משירד לבור ויקפה בבור, ולרבי עקיבא משישלה בחביות.

שאל פלוספוס אחד לר"ג, כתוב בתורתכם כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא קל קנא, מפני מה מתקנא בעובדיה ואין מתקנא בה - המשיל לו משל למלך שבנו גידל כלב והעלה שמו על שם אביו, וכשנשבע אמר בחיי כלב אבא, כששמע המלך כועס על הבן ולא על הכלב. אמר לו כלב אתה קורא אותה והלא יש בה ממש, שפעם אחת נפלה דליקה ונשרפה כל העיר ובית ע"ז לא נשרף, המשיל לו משל למלך שסרחה עליו מדינה, עושה מלחמה עם החיים ולא עם המתים, א"ל כלב ומת אתה קורא אותה, א"כ יאבדנה מן העולם, אמר לו אילו לדבר שאין העולם צריך לו היו עובדים היה מבטלה וכו', יאבד עולמו מפני שוטים.

יום ראשון פרשת ויקרא - כ"ד אדר תשע"ח

דף נ"ה ע"א

שאל אגריפס שר צבא את ר"ג, כתוב בתורתכם כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא קל קנא, כלום מתקנא אלא חכם בחכם וגבור בגבור ועשיר בעשיר - המשיל לו משל לאדם שנשא אשה על אשתו, חשובה ממנה אין מתקנאה בה, פחותה ממנה מתקנאה בה.

אמר זונין לר' עקיבא: לבי ולבך יודעים שאין ממש בע"ז, ומדוע ראינו בני אדם שנתפרקו אבריהם הולכים לשם וחוזרים שלמים - המשיל לו משל לנאמן שבעיר שכל בני עירו מפקידים אצלו שלא בעדים, ואחד הפקיד רק בעדים, פעם שכח והפקיד שלא בעדים, אמרה לו אשתו בוא ונכפרנו, אמר לה וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן נאבד אמונתינו, כך יסורים כשמשגרים אותם על האדם משביעים אותם שלא תלכו אלא ביום פלוני, ולא תצאו אלא ביום פלוני, ובשעה פלונית, ועל ידי פלוני, ועל ידי סם פלוני, הגיע זמנם לצאת הלך זה לבית ע"ז, אמרו יסורים דין הוא שלא נצא, חוזרים ואומרים וכי מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו. וזה הוא כוונת הכתוב 'וחלים רעים ונאמנים', שרעים בשליחותם ונאמנים בשבועתם.

ע"ז היתה נראית בחלום כשהוצרך העולם למטר, ואומרת שישחטו לה אדם ויבוא מטר, וכן היה. והוא משום שנאמר 'אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים', שהחליקו בדברים והניחם לטעות כדי לטורדן מן העולם.

'אם ללצים הוא יליץ ולענויים יתן חן' - בא לטמא פותחים לו, בא לטהר מסייעין אותו.

דף נ"ה ע"ב

לוקחים גת בעוטה מן הגוי - אע"פ שנוטל בידו ענבים מן היין שבגת ונותן למקום אסיפת הענבים תחת הקורה הנקרא 'תפוח', שאינו עושה יין נסך

יין שלא ירד לבור מותר רק באופן שלא החזיר את הגרגותני לגת (הוא סל גדול שקשור בצנור והיין יורד מן הצנור לתוכו ומתוכו לבור כדי לסנן היין מזגים וחרצנים) - אבל אם החזירה לגת, אסור גם מה שבגת. ולמ"ד ניצוק אינו חיבור, אסור רק אם פחסתו בורו, שנתמלא הבור עד שהגיע היין וטפח בשולי הגרגותני.

דורכים עם העובד כוכבים בגת באופן שאין חשש שינסך בידיו, כגון שקשרו ידיו. ואין חשש שמנסך ברגל, שניסוך ברגל לא שמיה ניסוך.

שמואל השהה יין שדרכו עליו ישראל וגוי שלש רגלים - ולא משום שמא ימצא מי שסובר כרבי נתן שיין שנגע בו גוי בידו אסור אפילו בהנאה, שהרי לא נגע בו אלא ברגל, אלא שמא ימצא מי שסובר כרבי שמעון שיין שנגע בו גוי ולא נתכוין לנסך מותר גם בשתיה.

יום שלישי פרשת ויקרא - כ"ז אדר תשע"ח

גוי שמדד יין של ישראל בידו - שהכניס זרועו לתוכו לשער כמה יין יש בו, לתנא קמא ימכר, ולרבי נתן אסור, שאוסר יין בהנאה במגעו של גוי. מדדו ברגל, לדברי הכל ימכר.

רב התיר בהנאה יין שנגע בו הגוי בלולבו שלא בכוונה - אבל בשתיה אסרו כדין יין שנגע בו תינוק בן יומו.

תינוק בן יומו - לרב עושה יין נסך במגעו ליאסר בשתיה, ולשיטת שמואל (בע"ב) מותר בשתיה.

הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו, וכן בני שפחות שמלו ולא טבלו - י"א שרוק ומדרס שלהם טמא אפילו בשוק, שהיא טומאת וודאית, שגזרו על הגויים שיהיו כזבין. וי"א שהוא טהור, שלא גזרו על אלו שמלו ולא טבלו לפי שאינו מצוי.

יינם של אלו שמלו ולא טבלו: גדולים, והם שיודעים בטיב ע"ז ומשמשיה - עושים יין נסך, וקטנים, שאין יודעים בטיב ע"ז ומשמשיה - אין עושים יין נסך.

לשיטת רב לא אמרו כן אלא בבני שפחות, שגדלו אצל ישראל ולא גזרו על יינם בקטנותם - אבל עבדים שקנו מן הגויים, אפילו תינוק בן יומו עושה יין נסך. ומה שאמרו בברייתא 'וכן' בני שפחות, בא להשוות את דינם לענין שאם מלו וטבלו אין עושים יין נסך, ולהוציא משיטת רב נחמן שעבדים הנקנים מן הגויים עושים יין נסך אפילו מלו וטבלו עד שתשקע ע"ז מפייהם.

לרב נחמן אמר שמואל הלוקח עבדים מן הגויים אף על פי שמלו וטבלו עושים יין נסך עד שתשקע עבודת כוכבים מפייהם, והוא שנים עשר חודש - ומה שאמרו בברייתא 'מלו ולא טבלו' ומשמע שאם מלו וטבלו אין עושים יין נסך, הוא רק לענין בני שפחות לפי שגדלו אצל ישראל. ומה שאמרו 'וכן' בני השפחות בא להשוות את דינם לענין שגדולים עושים יין נסך ולא קטנים, ולהוציא מדברי רב שתינוק בן יומו עושה יין נסך במגעו.

יום רביעי פרשת ויקרא - כ"ז אדר תשע"ח

רבא התיר במחוזא למכור לגוי יין שהיו בדלי, ושכשך בו גוי את ידו, והחזירו המוכר לחבית, אבל רב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן חלקו עליו ואסרוהו, ושוב חזר בו רבא ואסרו לאחר שהקיפו אביי בראיות, ששמואל אסר בנהרדעא ורבי יוחנן בטבריה, וכן ממה שאמרו בברייתא על אגרדמים (ממונה על המדות) עובד כוכבים שהעלה יין מן החבית דרך קנה חלול, או שטעם מן הכוס והחזירו לחבית, שאסור בהנאה. חרם (משוגע ובעל מריבות) עובד כוכבים שהושיט ידו לחבית - וכסבור של שמן היא ונמצאת של יין, ימכר.

רבי יוחנן בן ארזא ור' יוסי בן נהוראי ביקשו מאחד שימזוג להם כוס יין, ונתברר שהיה גוי - אחד מהם אסר אפילו בהנאה, כי מסתמא היה יודע שחכמים אלו שותים יין, ונסכו. ואחד מהם התיר אפילו בשתיה, כי מן הסתם חשב שהיה שכר ולא נסכו, שאם היה יין לא היו מבקשים ממנו שימזוג להם. והיה בלילה שלא ראה אם יין הוא, ויין חדש שאין לו ריח, ולא שאב מן החבית על ידי כלי, שמגע עכו"ם אפילו שלא בכוונה אסור, אלא שהוריק לתוך הכוס, ולא גזרו חכמים על כחו שלא בכוונה.

יין שמזגו גוי במים - אסור אע"פ שלא נגע בו, משום 'לך לך אמרינן לנזירא'.

ריש לקיש אסר לבני בצרה פירות שאינם מעושרים, ומים של רבים שהשתחוו להם גויים, ורבי יוחנן השיבו ששניהם מותרים, ש'בצרה' אין זו 'בצרה', ואינה מארץ ישראל, ופירותיה פטורים ממעשר, ומים של רבים אינם נאסרים.

יום חמישי פרשת ויקרא - כ"ח אדר תשע"ח

מים של רבים אינם נאסרים, ומים של יחיד נאסרים באופן שאינם מחוברים - כגון שנתלשו מן הקרקע על ידי גל. ולסובר שאבני הר שנדלדלו מותרות, אסורים כשתלשם הגוי בידו.

רבי יוחנן הורה לרבי חייא בר אבא להכריז על בני גבלא שלשה דברים:

א. שבניהם ממזרים, לפי שנתעברו מגויים שמלו ולא טבלו, ורבי יוחנן לשיטתו שאינו גר עד שימול ויטבול, וגוי הבא על בת ישראל הוולד ממזר. ב. על יינם משום יין נסך, לפי שמזגו אותם גויים ושתו ישראל, ואסור משום 'לך לך אמרינן לנזירא'. ג. ועל תורמוס שלהם משום בישולי עובדי כוכבים, שהיו הגויים מבשלים אותם, והם אינם בני תורה. ואילו היו בני תורה היה מתיר להם אע"פ שאינם נאכלים כשהם חיינן, שלשיטתו כל שאינו עולה על שולחן של מלכים ללפת בו את הפת, אין בו משום בישולי עובדי כוכבים.

לכתחילה לא יוליך עובד כוכבים ענבים לגת - משום 'לך לך אמרינן לנזירא'. ואם הוליק, אף על פי שהיין מזולף עליהן מותר.

דף נ"ט ע"ב

מעשה בגוי שהושיט ידו לחבית של יין כדי להוציא אתרוג שנפל לתוכו - והורה רב אשי לתפסו בידו כדי שלא ישכשך בו ותיאסר, ולהטות את החבית על צדה עד שיוריקו ממנה את יינה.

גוי שניסך את יינו של ישראל בכזונה - אע"פ שאסור למוכרו לגוי אחר, מותר לתבוע מן המנסך את דמיה, שדומה כאילו שרפה.

גוי שניסך את יינו של ישראל שלא בפני עבודת כוכבים - לת"ק אסור, ורבי יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בתירא מתירים, משום שאין מנסכין יין אלא בפני ע"ז, ומשום שאומר לו לא כל הימנך שתאסור ייני לאונסי. ומדבריהם למד רב אשי שתובעים דמים מן המנסך, שאע"פ שאין הלכה כמותם, לענין שיוכל לתבוע דמיו מן המנסך יכול לומר כן.

יום שישי פרשת ויקרא - כ"ט אדר תשע"ח

דף ס' ע"א

חבית של יין שניטל הברז שלה, והניח הגוי את ידו עליה לסותמה - י"א שרב פפא אסר לשתיה רק את היין הנמצא ליד הנקב. וי"א שאסר את כל היין מראש החבית עד הנקב, והשאר מותר.

ודין זה שנוי במחלוקת שנחלקו תנאים לענין חבית שנקבה ונגע טבול יום בנקב - שלתנא קמא בין אם ניקבה מפיה בין משוליה ובין מצידיה, כל היין שבה טמא, ולרבי יהודה מפיה ומשוליה טמאה, ומצידיה טהורה מכאן ומכאן, כדעת רב פפא.

גוי המערה יין מחבית לכד, וישראל אוחז את הכד בידו - אסור, לפי שבא מכוחו של גוי. ישראל מערה והגוי אוחז את הכד בידו - מותר. ואם הגוי מקרב את הכד לחבית, אסור.

גוי הנושא נוד קשור, וישראל בא מאחוריו ורואה שלא נגע ביין - אם הוא מלא מותר, לפי שאינו מקרקש. ואם הוא חסר, לרב פפא אסור שמא יקרקש, ולרב אשי מותר שאין דרך ניסוך בכך. ואם הוא נושא גיגית פתוחה, אם היא מלאה אסור שמא נגע ביין, ואם היא חסירה מותר (שאינן לחשוש לקרקוש בכלי פתוח).

גת שכובשין בקורה - לרב פפי מותר, ולרב אשי (וי"א רב שימי בר אשי) אסור. ללשון ראשון אם הענבים נסחטים מכחו אסור לדברי הכל, ונחלקו כשנסחטים מכח כוחו. וללשון שני בכח כוחו מותר לדברי הכל, ונחלקו כשנסחטים מכוחו. רב יעקב מנהר פקוד הורה לאיסור בכח כוחו.

דף ס' ע"א

חבית שנסדקה לארכה, וחבקה הגוי בין זרועותיו - מותר למוכרה לגוי, שהרי לא שכשך היין שבה. ואם נסדקה לרחבה מותרת גם בשתיה, שאינו עושה אלא מעשה לבינה להכבידה.

גוי שנמצא בגת של ישראל - אם יש בה טופח להטפוח, צריכה הדחה וניגוב, ואם לא די לה בהדחה בלבד.

גוי שנמצא עומד בצד בור של יין - אם יש לו מלוח על הישראל, ועשה לו את היין אפותיקי לגבות ממנו חובו, אסור, לפי שאינו ירא ליגע. ואם אין לו מלוח על אותו היין, מותר.

ישראל המטהר יינו של עובד כוכבים, שדורך ענבים שלו בהיתר כדי למכרו ישראל, ונותנו ברשותו של גוי, והגוי כותב לו התקבלתי ממך מעות ואיני מעכב בידך להוציא את היין מרשותי בכל עת שתרצה - מותר. ואם אין הגוי מניחו להוציא עד שיתן לו מעותיו, אסור, שהרי יש לגוי מלוח אצל הישראל על אותו היין. אבל כשמניחו להוציא מותר אע"פ שיש לגוי מלוח על הישראל, מאחר שאינו על אותו היין.

נפל הגוי לתוך בור של יין ועלה כשהוא מת, או שמדדו בקנה, התיז את הצרעה בקנה, או שהיה מטפוח בידו ע"פ חבית מרותחת - לת"ק ימכר. ור"ש מתיר. ויש שפסקו הלכה כרבי שמעון, והתלמוד מסיק שאין הלכה כמותו. נפל לבור ועלה חי אסור, שדומה עליו כיום אידם שילך ויודה לע"ז על הצלתו, ומסתמא ניסך בעלייתו.

נטל הגוי את החבית וזרקה בחמתו לבור - מותר גם בשתיה. ואם זרקה שלא בחמתו, והולך ומתגלגל הכלי כל שעה ע"י שהוא מגלגלו ומורידו לבור,

אסור. אבל אם אינו הולך מכוחו כל שעה, לרב אשי מותר כיון שהוא טהור בזב.

לרב אשי כל שבזב טמא בעובד כוכבים עושה יין נסך - וכל שבזב טהור בעובד כוכבים אינו עושה יין נסך, ולפיכך הזריקה אינה עושה יין נסך שהרי זב שזרק חפץ בכלי לא טימאו.

שבת קודש פרשת ויקרא - ר"ח ניסן תשע"ח

דף ס"א ע"א

ישראל המטהר יינו של גוי, שעשאו בכשרות למכור לישראל, ונותנו ברשות הגוי - בבית הפתוח לרה"ר בעיר שיש בה גויים וישראלים, מותר, שהגוי מתירא ליגע בה שמא יראוהו ישראלים העוברים ברה"ר. ובעיר שכולה גויים, ויש בה דלתים ובריח ואין נכנסים בה רוכלים ישראלים אלא ברשות, אסור עד שיושיב שומר, ואין צריך להיות יושב ומשמר אלא יוצא ונכנס. ואם אין בה דלתים ובריח מותר, שהגוי ירא ליגע מחמת רוכלים שנכנסים בה. ואם עשה היין משכון על הדמים, והישראל אינו יכול להוציאו עד שיתן לו מעותיו, אסור גם בעיר שיש בה ישראלים.

'חלון' דינו כבית פתוח לרשות הרבים - (י"מ) שהבית פתוח לחצר, וחלון פתוח לחצר ברה"ר. וי"מ שחלון של ישראל פתוח נגד פתח הבית). וכן אם בית הגוי פתוח לאשפה, או שדקל של ישראל נגד הפתח. ואם נפסק ראש הדקל ומעתה אין בו פירות - י"א שאסור, ששוב לא יעלה הישראל עליו. וי"א שמותר, שלפעמים עולה עליו לתור אחר בהמתו שאבדה.

דף ס"א ע"ב

הלוקח או שוכר בית בחצירו של גוי, ומילאהו יין - אם ישראל דר באותה חצר, מותר אע"פ שאין מפתח וחותרם ביד הישראל. ואם ישראל דר בחצר אחרת, לת"ק מותר אם מפתח וחותרם בידו. ולחכמים אסור עד שיהא שומר יושב ומשמר, או עד שיבוא ממונה שלא בא לקצין.

המטהר יינו של גוי ברשות הגוי, וישראל דר באותה חצר - מותר אם מפתח וחותרם בידו, ולרבי יוחנן גם אם אין מפתח וחותרם בידו. ואם ישראל דר בחצר אחרת, אסור אף על פי שמפתח וחותרם בידו.

'רשב"א אומר רשות עובדי כוכבים אחת היא' - שחולק עם תנא קמא בדין ישראל שטיהר יין של גוי אחד, והניחו ברשות גוי אחר - לרב יהודה אמר זעירי ת"ק מחמיר שגם ברשות גוי אחר אסור, שחוששים לגומלין, שיתן הגוי השני רשות לבעל היין לנסכו, כדי שגם הוא יתן לו רשות כשישראל יטהר את יינו ויניחנו אצלו, ורשב"א

מתיר ברשות גוי אחר, והוא תמה ואומר וכי כל רשות עובדי כוכבים אחת היא. ולרב נחמן אמר זעירי ת"ק מתיר, ורשב"א מחמיר, שכל רשות עובדי כוכבים אחת היא ואסור.

הניח המטהר את היין ברשות האריס של הגוי שמכרו לו - לדברי הכל אסור, שהאריס ירא מבעליו, ויחפה עליו ויעיד שלא נגע אע"פ שנגע.

כרך שהיה בו יין של ישראל, ונמצא גוי בין החביות - אם נתפס כגנב, שהוא חלש ואימת שופטי העיר עליו, מותר, ואם לאו אסור.

הדרן עלך רבי ישמעאל

יום ראשון פרשת צו - ב' ניסן תשע"ח

פרק חמישי - השוכר את הפועל

דף ס"ב ע"א

השוכר את הפועל לעשות עמו מלאכה ביין נסך - שכרו אסור. שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת, אע"פ שאמר לו העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום, שכרו מותר. השוכר את החמור להביא עליה יין נסך, שכרה אסור. שכרה לישב עליה, אע"פ שהניח הגוי לגינו עליה, שכרה מותר.

איסור זה הוא קנס שקנסו חכמים ביין נסך - אבל לא משום איסור הנאה שבו, שהרי ערלה וכלאי הכרם אסורים בהנאה, ואם מכרם וקידש בדמיהן מקודשת. וכן אין איסור זה מטעם שתופס את דמיו, שהרי גם שביעית תופסת דמיה ושכרה מותר.

האומר לפועל בשביעית הילך דינר זה, ולקוט לי בו ירק היום - שכרו אסור לאחר זמן הביעור, שלשון מכר הוא ושביעית תופסת דמיה. אמר לו לקוט לי ירק היום, שכרו מותר.

החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית 'שכרן שביעית' - אביי מפרש שפורעים שכרם מפירות שביעית, ואין בכך משום 'לאכלה' ולא לסחורה, שנותנים להם בתורת מתנת חינם. ורבא מפרש ששכרם קדוש בקדושת שביעית, ואע"פ שהפועל שכרו מותר, בחמרין ששכרם מרובה קנסו חכמים. (וביין נסך קנסו גם לפועל משום חומר יין נסך).

דף ס"ב ע"ב

לא יאמר אדם לחבירו העלה לי פירות של מעשר שני לירושלים על מנת שתטול חלק בהם - שאסור לפרוע חובו ממעשר שני. אבל אומר לו העלם לאוכלם ולשתותם בירושלים, ונותנים זה לזה מתנה של חינם.

שכר פועל לסתם יינם - שכרו אסור כדין יין נסך. רב חסדא הורה למי שקיבל חטים בשכר ספינה

לסתם יינם שישרפם ויקברם, ולא די שיפזרם שמא יבואו בהם לידי תקלה, וגם לא יפזרם לאחר שריפה לפי שמזבלים בהם. ולא יקברם בלא שריפה, שמא ימצאוהו ויאמרו שאדם גנבם וקברם כאן.

אחד אבן שנסקל בה, ואחד עץ שנתלה עליו, ואחד סייף שנהרג בו, ואחד סודר שנחנק בו - כולם נקברים עמו. ואין חוששים שיבואו בהם לידי תקלה, שידוע שמהרוגי בית דין הוא, שהרי קוברים אותו בבית הקברות המתוקנים בבית דין.

מי שלוח פירות שביעית מעניים ופרע להם בשמינית - לא חל על הפרעון קדושת שביעית, לפי שאין הפירות בעין בשעת פרעון. וכנגדן באתנן מותר (אם בא עליה ואח"כ נתן לה, ויתבאר בסמוך סג).

יום שני פרשת צו - ג' ניסן תשע"ח

דף ס"ג ע"א

נתן אתנן לזונה ואמר לה קני מעכשיו, וקדמה והקריבתו, ואחר כך בא עליה - מותר. ואפילו אם אמר לה היא אצלך עד שעת ביאה, ואם תצטרכי יהיה קנוי לך מעכשיו, מותר. ואם לא אמר לה קני מעכשיו, אין בידה להקריבו, שנאמר 'ואיש כי יקדיש את ביתו קדש', מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו.

נתן לה קודם ביאה והיה בידה עד שעת ביאה - חל עליו איסור אתנן למפרע ואסור להקריבו. קדמה והקדישתו קודם ביאה, נסתפקו בגמרא אם מכיון שאמירה לגבוה כמסירה להדיוט נחשב כאילו הקריבתו ומותר, או שמאחר שהוא בעין בשעת ביאה אסור. ולא נפשט.

בא עליה ואחר כך נתן לה אתננה - אם אמר לה התבעלי בטלה סתם, מותר. ואם אמר לה בטלה זה, והיא זונה עובדת כוכבים שאין צריכה משיכה, או שהיא זונה ישראלית והוא עומד בחצירה, אסור. וכגון שעשאו לה אפותיקי, שאמר לה אם אביא לך מעות מכאן עד יום פלוני מוטב, ואם לאו תטלנו באתננה. כי אם הקנה לה לגמרי אין זה בא עליה ואחר כך נתן, שכבר קנתה לגמרי בשעת ביאה.

דף ס"ג ע"ב

אומר אדם לחמריו ופועליו (גויים או עמי הארץ) לכו ואכלו בדינר זה צאו ושתו בדינר זה - ואינו חושש אם יקחו בו פירות שביעית או דבר שאינו מעושר, ולא משום יין נסך אם גויים הם.

אמר להם 'צאו ואכלו ואני פורע צאו ושתו ואני פורע', מבואר בברייתא שאסור - ולמסקנת הגמרא אע"פ שנשתעבד לו מדין ערב, בין אם הוא

חנוני המקיפו ובין אם אינו מקיפו, מותר, שמאחר שלא ייחד לו מעות אין זו חליפין, ודברי הברייתא אמורים כשכבר הקדים לחנוני מעות, ואמר להם צאו ושתו ואני מחשב. ולרב אשי כשאמר להם ואני פורע ונשא בעל הבית מיד החנוני ונתן להם, שאסור משום שלוקח יין נסך ומשקה לפועליו.

האומר לחבירו תן מנה לפלוני ויקנו כל נכסאי לך - קנה מדין ערב.

יום שלישי פרשת צו - ד' ניסן תשע"ח

דף ס"ד ע"א

ישראל ששכרו גוי לשבור חביות של יין נסך - לרב נחמן מותר. ואע"פ שהישראל רוצה בקיומו, שלא ישתברו מאליהם עד שישברם ויטול שכרם, מאחר שהוא בא למעט תיפלה ישבור ותבוא עליו ברכה.

אין עודרין עם העובד כוכבים בכלאים, אבל עוקרין עמו - ואע"פ שלרבי עקיבא אסור לקיים כלאים בכרם, והוא רוצה בקיומו כדי שיוכל לעקרו. וכן לחכמים שמותר לקיים, מ"מ אם עוקרו בחינם הרי יש איסור ליתן לגוי מתנת חינם (לרבי יהודה), מאחר שבא למעט את התיפלה מותר.

המנכש והמחפה בכלאים לוקה - ולרבי עקיבא גם המקיים, שנאמר 'שדך לא תזרע כלאים', אין לי אלא זורע מקיים מנין, ת"ל 'כלאים שדך לא'.

לרב נחמן דמי ע"ז ביד הגוי - מותרים. רבה בר אבוה הורה לגויים שבאו להתגייר, שימכרו תחילה כל אשר להם. ואין מזה ראייה לדברי רב נחמן שדמי ע"ז ביד גוי מותרים, שמאחר שבאו להתגייר וודאי בטלוח.

ישראל שהיה נושה בעובד כוכבים מנה, ומכר עבודת כוכבים או יין נסך והביא לו - מותר, שדמי ע"ז ביד גוי מותרים. אבל אם אמר לו המתן לי עד שאמכור עבודת כוכבים או יין נסך ואביא לך, אסור, לפי שהישראל רוצה בקיומו.

גר ועובד כוכבים שירשו אביהן עובד כוכבים - גר יכול לומר לו טול אתה עבודת כוכבים ואני מעות, טול אתה יין נסך ואני פירות, ואע"פ שרוצה בקיומו שלא יגנובו ושלא יאבדו, הקילו חכמים בירושת הגר שמא יחזור לקלקולו. ודוקא אם ירשו, אבל נשתתפו אסור. ואם כבר באו לרשות הגר, גם בירשו אסור.

דף ס"ד ע"ב

לרב נחמן גר תושב אינו מבטל עבודת כוכבים - הואיל ואינו עובדה.

ישראל שמצא עבודת כוכבים בשוק, עד שלא באתה לידו אומר לעובד כוכבים ומבטלה -

ממה שנאמר 'עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו'.

השוכר את הפועל לעשות מלאכה אחרת, ואמר לו העבר לי חבית יין נסך - במשנה שנינו ששכרו מותר. ובברייתא אמרו דוקא אם אמר לו כן לעתותי ערב, ומשמע שאם אמר לו כן במשך היום אסור. ופירש אביי שכן צריך לפרש כוונת התנא במשנה. ורבא מיישב שבמשנה מדובר שאמר לו העבר לי חבית חבית בפרוטה, ששכרו מותר גם במשך היום. ובברייתא מדובר שאמר לו העבר לי מאה חביות במאה פרוטות, ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן, שבזה שכרו אסור אלא אם אמר לו כן לעתותי ערב.

שכר הגוי את החמור לישב עליה, אע"פ שהניח לגינתו עליה שכרו מותר - ואע"פ שדרך השוכר להניח לגינתו עליה, מאחר שאם אינה מניחה אינו מנכה משכרו, נמצא שלא נהנה הישראל משכר של יין נסך.

השוכר את החמור, שוכר מניח עליה כסותו ולגינתו ומזונותיו של אותו הדרך - מכאן ואילך חמר מעכב עליו. חמר מניח עליה שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום, מכאן ואילך שוכר מעכב עליו. וכגון שהמזונות מצויים ממסע למסע על ידי טורח, שהחמר דרכו לטרוח והשוכר לא. אבל אם מזונות מצויים בדרך הליכתו בלא טורח, גם השוכר לא יניח מזונות לכל הדרך, ואם אינם מצויים כלל, גם החמר מניח מזונות לכל הדרך.

דף ס"ה ע"ב

אביו של רב אחא בריה דרב איקא היה מוכר יין לגויים, ושופך בנודות שלהם, ומעביר להם את הנודות בנהר, ונתנו לו את החבית בשכרו - והתיר לו אביי לעשות כן, לפי שהוא טורח לשפוך קודם שבאו לתוך הנודות ועדיין שכרו מותר, ואין בזה משום 'רוצה בקיומו' שאם יבקע הנוד יצטרך ליתן להם החבית, שהתנה עמהם שגם אם יבקע לא יתן להם, או שהביאו כלים אחרים אם יבקעו הנודות. ומה שהעביר להם במים לאחר שנאסרו, מתחילה היה מצוה לספנים שיעבירו להם, או שמסר להם סימן והספן מכירם ומעבירם, ולא היה טורח בכך.

יין נסך שנפל ע"ג ענבים - ידיחן והן מותרות. ואם היו מבוקעות אסורות.

נפל ע"ג תאנים או תמרים, אם יש בהן בנותן טעם אסור - ואם הוא נותן טעם לפגם מותר. ביתוס בן זונן הביא גרוגרות בספינה ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן, והתירום חכמים לפי שהיין פוגמן. זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם, כלומר שנותן טעם לשבח, אסור, וכל שאין בהנאתו בנותן טעם, כגון חומץ שנפל ע"ג גריסין

משבאתה לידו אינו אומר לעובד כוכבים ומבטלה. מפני שאמרו עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו כגון ששניהם עובדים לפעור או למרקוליס, ובין שאין עובדה כגון שזה עובד לפעור וזה למרקוליס. אבל אם אינו עובד כלל, לרב נחמן אינו מבטל.

איזהו גר תושב - לרבי מאיר כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד ע"ז, לחכמים כל שקיבל עליו שבע מצות בני נח, ולאחרים זה גר שאוכל נבילות, שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה חוץ מאיסור נבילות.

גר תושב מייחדין אצלו יין לזמן מועט אפילו בעיר שרובה גויים - אבל אין מפקדין אצלו יין אפילו בעיר שרובה ישראל, שמא יחליפנו בשלו. יינו לתנא קמא הוא כשמנו ומותר בהנאה ואסור באכילה (כשמן קודם שהותר באכילה), לרבי שמעון יינו יין נסך ואסור בהנאה, וי"א שמותר גם בשתייה.

ישראל מבטל רשות ונותן רשות - שאם ביתו פתוח לחצר שישראל דרין בה, ושכח ולא עירב עמהן, מבטל או נותן להם רשותו שבחצר כדי שיוכלו להוציא מבתיהם לחצר. כיצד, אומר לו רשותי קנויה לך רשותי מבוטלת לך, קנה הנוטל באמירה ואין צריך לזכות על ידי קנין. אבל גוי וכן גר תושב אינו מבטל ולא נותן רשות, עד שישכור ממנו מערב שבת.

ישראל מומר - אם משמר שבתו בשוק, אע"פ שמחללו בצינעא, מבטל רשות. ואם אינו משמר שבתו בשוק, אינו מבטל רשות.

יום רביעי פרשת צו - ה' ניסן תשע"ח

דף ס"ה ע"א

רב יהודה שלח מתנה ביום אידם - לגוי שאינו עובד ע"ז.

אין נקרא גר תושב לענין להחיותו, עד שיקבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד ע"ז - ואם קיבל עליו למול, ועברו עליו י"ב חודש ולא מל, הרי הוא כמין.

רבא שיגר ביום אידם מתנה לגוי שאינו עובד ע"ז - ומצאו יושב במרחץ של וורדים וזונות ערומות לפניו, ושאלו אם יש לכם כעין זה בעולם הבא, השיבו רבא שלנו עדיף שאין לנו אימת המלכות, השיב לו הגוי וכי יש אימת המלכות עלי, ובתוך כך בא שליח המלך לקרוא לו. אמר הגוי עין שרוצה לראות ברעתכם תיפקע, השיב רבא 'אמן', ופקעה עינו של גוי. ולרב פפי היה לו לרבא להשיבו ממה שנאמר 'בנות מלכים ביקרותיך נצבה שגל לימינך בכתם אופיר', ולר"נ בר יצחק

שנותן טעם לפגם, מותר.

חבית של יין נסך שנפלה על כרי של חטים, נאסרו לפי שיש להם סדק ודינם כמבוקעות'. רבא התיר בתחילה למוכרם לגוי, והשיב לו רבה בר ליואי מבגד שאבד בו כלאים שאסור למכרה לגוי שמא ימכרנה לישראל, וחזר רבא והתירו למכרם רק לאחר טחינה ואפיה, שישראל לא יקנה אותם מגוי שהרי פתן אסור. וימכרנו שלא בפני ישראל שלא ידע הישראל שלא אפאה הגוי.

יום חמישי פרשת צו - ו' ניסן תשע"ח

דף ס"ו ע"א

לאביי הולכים אחר הטעם לענין 'מין במינו' ולא אחר השם, ולרבא הולכים אחר השם ולא אחר הטעם. ולפיכך:

יין ישן שנפל בענבים - לדברי הכל אוסר בנותן טעם, ששמו וטעמו משונה, ומין בשאינו מינו אוסר בנותן טעם. יין חדש - לאביי אוסר במשהו, שטעמו כטעם הענבים ו'מין במינו' אוסר במשהו. ולרבא אוסר בנותן טעם כדין מין בשאינו מינו, שזה שמו ענבים וזה יין. ומה ששנינו שהיין אוסר את הענבים בנותן טעם, מעמידה אביי ביין ישן.

חומץ של יין שנתערב בחומץ של שכר, או שאור של חטים בשאור של שעורים - לאביי אוסר בנותן טעם לפי שטעמם משונה, ולרבא במשהו לפי ששם שוה, ששניהם קרויים חומץ או שאור.

תבלין ב' וג' שמות והן מין אחד, כגון פלפל לבן פלפל שחור ופלפל ארוך, או שלשה מינים של איסור, שאין באחד מהם כדי לתבל, וביחד נצטרפו ותיבלו - אוסרים את הקדירה. ופירש חזקיה שמדובר כשטעמם שוה למתק את הקדירה. מדין זה הוכיח אביי שהולכים אחר הטעם, ורבא העמידה כדעת רבי מאיר שכל איסורים שבתורה מצטרפים זה עם זה, שנאמר 'לא תאכל כל תועבה', כל שתיעבתי לך הרי הוא בכל תאכל.

דף ס"ו ע"ב

חומץ שנפל לתוך יין - לדברי הכל אוסר בנותן טעם. יין שנפל לתוך חומץ לאביי אוסר במשהו, שסמוך לעירובו נעשה היין ריחו חומץ וטעמו יין, והולכים אחר ריחו, והוא מין במינו. ולרבא אוסר בנותן טעם, שהולכים אחר טעמו ונחשב למין בשאינו מינו.

נקב שנוקבים במגופת חבית להריח את היין לבודקו אם יכול להתקיים - אם גוי מריח ביין של ישראל מותר, ואם ישראל מריח ביינו של גוי, לאביי אסור, כי 'ריחא מילתא היא'. ולרבא מותר כי 'ריחא לאו מילתא'.

תנור שהסיקו בכמוזן של תרומה ואפה בו את הפת - הפת מותרת לפי שאין בה טעם כמוזן אלא ריח.

ורבא מוכיח מדין זה שאין איסור בריח. ואביי השיב שכבר נשרף האיסור כשנכנס הריח בפת.

הרודה פת חמה ונתנה ע"פ חבית יין של תרומה - רבי מאיר אוסר, לפי ששאבה את ריח היין. ורבי יהודה מתיר. רבי יוסי מתיר בשל חיטין ואוסר בשל שעורים, מפני שהשעורים שואבות - לשיטת רבא נחלקו אם 'ריחא מילתא היא'. ולאביי לדברי הכל 'ריחא מילתא היא', ולפיכך בפת חמה וחבית פתוחה לדברי הכל אסורה שבוודאי נכנס בה ריח. ובפת צוננת וחבית מגופה לדברי הכל מותרת. ונחלקו בפת חמה וחבית מגופה, או בפת צוננת וחבית פתוחה.

יום שישי פרשת צו - ז' ניסן תשע"ח

דף ס"ז ע"א

להלכה נותן טעם לפגם מותר - וכמו ששנינו במשנתנו.

חומץ פוגם גריסין רותחין, ומשביח את הצונן - ולפיכך אם נפל לתוך גריסין רותחין, מותרים, שהוא נותן טעם לפגם. אבל אם נפל לתוך צוננים והרתיחן, נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור. וכך היו עושין בערבי שבתות בציפורי שנותנים חומץ לתוך גריסין צוננים, וקוראין אותם שחליים.

תבשיל שהאיסור נותן בו טעם לפגם מחמת דבר אחר - כגון שהיא חסירה מלח או תבלין, או שהיא יתירה, ואילו היתה כתיקונה לא היה האיסור פוגמה, ללשון ראשון בדברי ריש לקיש אסורה, וללשון שני מותרת.

דף ס"ז ע"ב

כל שטעמו וממשו - אסור ולוקין עליו, אם לא שהה באכילת כזית ממנו יותר מכדי אכילת פרס. וכל שטעמו ולא ממשו - כגון חלב שנפל לקדירה, אסור, ואין לוקין עליו. ואם ריבה טעם לפגם, אע"פ שכבר נפגם מחמת דבר אחר, אם הועיל איסור זה לרבות את הפגם מותר, שהלכה כלשון שני בדברי ריש לקיש.

לשיטת רבי מאיר נותן טעם לפגם אסור כנותן טעם לשבח, ולרבי שמעון לשבח אסור ולפגם מותר, ולמדו רבי מאיר מגיעולי עכו"ם שהצריכה תורה בכלי מדין להרתיח בחמין, אע"פ שנותן טעם לפגם. ולרבי שמעון לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא שלא נפגם טעמה, ולרבי מאיר גם בת יומא נפגמה במקצת. ור"ש למדו ממה שנאמר 'לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך', שרק אם ראויה לגר קרויה נבילה. ולרבי מאיר בא למעט סרוחה מתחילה קודם שבאה לידי נבילה. ולרבי שמעון אין צריך למעטה שהיא כעפר בעלמא.